

DOLŽNOST PREŽIVLJANJA

I. VZAJEMNA DOLŽNOST PREŽIVLJANJA

- **vzajemna dolžnost preživljanja** velja le med člani družine:
 - med starši in otroki (*tudi med posvojencem in posvojiteljem*)
 - med otrokom in zakoncem njegovega roditelja (*očim/mačeho in pastorek/pastorka*)

DOLŽNOST PREŽIVLJANJA OTROKA

- preživljanje otroka je **pomembna dolžnost staršev**
- dolžnost preživljanja je **neodvisna od roditeljske pravice**, saj morajo starši preživljati otroke tudi
 - po odvzemu roditeljske pravice
 - po prenehanju roditeljske pravice: če otrok redno študira, če otrok zaradi prizadetosti ni sposoben za pridobivanje in nima sredstev za življenje, če je sklenil zakonsko zvezo in ga zakonec ni sposoben preživljati
- če otroci in starši živijo skupaj, se otroka preživlja **v okviru skupnega gospodinjstva**
- če otroci in starši ne živijo skupaj, je tisti starš, ki nima otroka pri sebi, dolžan **prispevati za preživljanje v denarju**
- **preživljanje otroka** pomeni pokrivanje izdatkov za življenje, vzgojo, šolanje in izobraževanje otroka
- **obseg obveznosti** se ravna po potrebah otroka in zmožnostih staršev – starši morajo otroku zagotoviti vsaj eksistenčni minimum, v ta namen morajo izkoristiti vse možnosti za zaslužek
- **višina prispevanja v denarju** se odmeri glede na dohodek iz delovnega razmerja in glede na vse finančne vire, tudi potencialne (*upoštevajo se dohodki, ki jih daje kmetija, lastnina nepremičnine, položaj glede dolgov*)
- če je premoženjsko stanje zavezanca izredno dobro, mora omogočiti otroku nadpovprečni življenjski standard
- **če ima otrok lastne dohodke iz dela**, je dolžan prispevati za svoje preživljanje izobraževanje
- **če ima otrok dohodke iz premoženja**, se uporabijo za njegovo preživljanje
- Konvencija: starši morajo v skladu s svojimi možnostmi **zagotoviti življenjske razmere, ki so potrebne za otrokov razvoj**, otroku je treba zagotoviti preživnino doma in v tujini

DOLŽNOST PREŽIVLJANJA STARŠEV

- polnoletni otroci so dolžni preživljati svoje starše, če so ti nesposobni za delo in nimajo sredstev za preživljanje
- vendar je otrok dolžan preživljati samo starša, ki je izpolnjeval preživninsko obveznosti – zaradi načela vzajemnosti

II. ZNAČILNOSTI PREŽIVNINE

DOLOČANJE PREŽIVNINE

- preživnina se določi **glede na potrebe preživninskega upravičenca in zmožnosti preživninskega zavezanca**
- če je zavezancev več, se **breme porazdeli** mednje
- o preživnini lahko skleneta zavezanec in upravičenec **dogovor pred CSD** – dogovor je izvršilni naslov
- če do dogovora ne pride, se **preživnina zahteva s tožbo**
- **odpoved preživnini vnaprej nima pravnega učinka** – praksa odstopa od tega načela pri preživljanju zakonca

ODLOČANJE SODIŠČA V ZVEZI S PREŽIVLJANJEM OTROK

- pri razvezi ali razveljavitvi zakonske zveze, **sodišče določi preživljanje otroka v sodbi**
 - po uradni dolžnosti
 - na zahtevo upravičenca

- v primeru **ugotavljanja očetovstva sodišče odloči samo na podlagi ustreznega zahtevka**, le izjemoma lahko določi preživljanje tudi tedaj, ko zahtevka ni postavljen in sodišče ugotovi, da bi bilo preživljanje otroka potrebno
- v nobenem primeru **sodišče ni vezano na postavljeni zahtevki** (*ni treba da določi takšno preživnino kot je v zahtevku*)
- če se preživljanje ne določi v sodbi, se lahko **zahteva s posebno tožbo**
 - za otroke, ki niso polnoletni, toži in postavi zahtevka za preživnino zakonec
 - otroci, ki so polnoletni in se redno šolajo, sami tožijo starša in sami postavijo zahtevka za preživnino

VALORIZACIJA PREŽIVNINE

- Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve **valorizira preživnine** glede na gibanje stroškov in plač
- CSD o **valorizaciji preživnine obvesti zavezanca in upravičenca do preživnine** – izvršilni naslov sta sodna odločba o preživnini/dogovor o preživnini in obvestilo o valorizaciji
- **določbe o valorizaciji se lahko tudi dogovorijo** pri CSD – če je dogovorjeni način za zavezanca ugodnejši od zakonskega, se uporablja dogovorjeni način, ki je ugodnejši

SPREMEMBA VIŠINE PREŽIVNINE

- preživninski upravičenec in preživninski zavezanec lahko zahtevata od sodišča, da **spremeni višino preživnine**, če se spremenijo okoliščine preživljanja (*rebus sic stantibus*), na podlagi katerih je bil sklenjen sporazum ali izdana odločba – **če se spremenijo zmožnosti zavezanca ali potrebe upravičenca**
- pravico zahtevati povečanje preživnine za otroka ima roditelj, pri katerem otrok živi do otrokove polnoletnosti
- dokler teče pravda o preživljanju, se **preživljanje zagotovi z začasno odredbo**

POVRAČILO STROŠKOV PREŽIVLJANJA

- **povračilo stroškov**, ki so bili potrebni ali upravičeni za preživljanje lahko zahteva:
 - oseba, ki preživlja preživninskega upravičenca namesto preživninskega zavezanca
 - preživninski zavezanec, ki je dolžan preživljati preživninskega upravičenca, vendar ni edini zavezanec
- povračila ne more zahtevati oseba, ki je nekoga preživljala z darilnim namenom ali se je povračilu odpovedala

ZNAČILNOSTI PRAVICE DO PREŽIVLJANJA

- **preživljanje je zakonska pravica in dolžnost**: zakon določa upravičenca, zavezanca in pogoje preživljanja
 - **preživljanje je osebna pravica in dolžnost**: ne more se prenašati na drugega niti med živimi niti v primeru smrti, s smrtjo zavezanca ali upravičenca ugasne, posamezni zapadli obroki se lahko podedujejo, preživninski zahtevki se ne more odstopiti, ne zastaviti, ne zarubiti, ne pobotati
 - **preživljanju se ni možno vnaprej odpovedati**: praksa odstopa od tega načela pri preživljanju zakoncev
 - **preživljanje se ne prisodi po uradni dolžnosti**: razen preživljanja za otroka po starših ob razvezi
 - **preživnina ne more zastarati**: zastarajo samo posamezni preživninski obroki, kot posledica načela, da nihče ni dolžan preživljati za nazaj (*nemo pro praeterito alitur*)
 - **preživljanje se lahko prisodi le za naprej**: preživnina se prisodi od dneva ko je bil postavljen zahtevki
 - **preživninska terjatev ima v izvršbi prednost pred ostalimi terjatvami**: za poplačilo premoženjskih terjatev se v izvršbi poseže na dve tretjini prejemkov
- zavezanec ne more od upravičenca zahtevati, naj mu povrne preživljanje**: po koncu preživljanja starši od polnoletnih otrok ne morejo zahtevati, naj vrnejo preživljanje